

НАВЧАЛЬНІ ІГРИ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ EDUCATIONAL GAMES IN ENGLISH LESSON IN PRIMARY SCHOOLS

У статті надається стисла характеристика дидактичної гри як засобу навчання молодших школярів на уроці англійської мови. Приділяється увага значенню навчальних ігор упродовж вивчення іноземної мови. Аналізується вплив навчальних ігор на розвиток учнів. Значне місце у роботі надається розгляду прикладів ефективного використання дидактичних ігор на уроках англійської мови в початкових класах, які сприяють розвитку уваги, пам'яті, фонематичного слуху тощо. Встановлюються критерії для успішного проведення дидактичних ігор педагогами та підкреслюється роль вчителя у організації ігор та ігрових моментів.

Світ змінюється, змінюється освітнє середовище, а разом з ним й діти. Сучасних дітей називають «покоління Z», «кліковими», тому що вони ростуть і розвиваються у час широкого використання комп'ютерних технологій. У зв'язку з цим нині зацікавити та мотивувати до отримання знань сучасного школяра досить складно. Тому гостро постає питання, яким чином зробити урок англійської мови не лише цікавим, а й спрямованим на засвоєння учнями певного матеріалу й набуття відповідних навичок. Посеред різноманітних прийомів особливий інтерес у дітей викликають ігрові ситуації й ігри.

Необхідно підкреслити, що молодші школярі не можуть довго зосереджуватись на одному об'єкті або дії, тому урок іноземної мови має бути насичений такими вправами, які б дали можливість урізноманітнити навчальну діяльність та допомогли б спрямовувати увагу учнів у потрібне русло. Молодші школярі можуть орієнтуватися на форму і колір предмета, тому велике значення для підтримки уваги має використання наочності та технічних засобів навчання. Це позитивно впливає на розум та почуття дітей, викликає інтерес до предмета, а інтерес своєю чергою стимулює пам'ять, яка забезпечує накопичення значної кількості мовного матеріалу.

Завдання вчителя – так спланувати урок, щоб попередити спад інтересу, працездатності дітей, щоб зменшити вплив статичного навантаження видами роботи, які передбачають достатню рухливість учнів. Саме дидактичні ігри попереджують спад інтересу до навчання під час уроків англійської мови.

Ключові слова: дидактична гра, учень молодших класів, урок англійської мови, мотивація, пам'ять, увага.

The article provides a brief description of the didactic game as a means of importance of educational games during the study of a foreign language. The influence of educational games on students' development is analyzed. A significant place in the work is given to the consideration of examples of effective use of didactic games in English lessons in primary school, which promote the development of attention, memory, phonemic hearing, etc. Criteria for the successful conduct of didactic games by teachers are established and the role of the teacher in the organization of games and game moments is emphasized.

The world is changing, the educational environment is changing, and with it the children. Modern children are called "Generation Z", "click" because they grow and develop with the widespread use of computer technology. Due to this, it is quite difficult to interest and motivate a modern student to acquire knowledge. Therefore, the question arises how to make an English lesson not only interesting, but also aimed at students mastering certain material and acquiring appropriate skills. Among the various techniques, children are especially interested in play situations and games.

It should be emphasized that younger students cannot focus on one object or action for a long time, so a foreign language lesson should be saturated with such exercises that would allow to diversify educational activities and help to direct the students' attention in the right direction. Younger students can focus on the shape and color of the subject, so the use of clarity and technical means of learning is of great importance for maintaining attention. This has a positive effect on the mind and feelings of children, causes interest in the subject, and interest, in turn, stimulates memory, which ensures the accumulation of a significant amount of speech material.

The teacher's task is to plan a lesson in order to prevent a decline in interest, the performance of children in order to reduce the impact of static workload by the types of work that involve sufficient mobility of students. It is didactic games.

Key words: didactic game, junior student, English lesson, motivation, memory, attention.

УДК 373.3:37.091.33-027.22:811.111
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.24>

Скоромна М.В.,
канд. пед. наук,
старший викладач кафедри педагогічних
технологій початкової освіти
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Постановка проблеми в загальному вигляді. Передусім освітній процес вимагає використання різноманітних педагогічних інструментів з метою підвищення інтересу до вивчення матеріалу впродовж навчального заняття. Дієвим способом розв'язання цієї проблеми є використання навчальних ігор.

По-друге, в сучасних дітей дуже часто відсутня мотивація до вивчення іноземних мов. В цьому разі застосування дидактичних ігор не підлягає сумніву, адже гра для учнів початкової школи є природним процесом, що приносить багато задо-

волення й допомагає створити сприятливу атмосферу під час заняття.

По-третє, основною метою вивчення та водночас найважчою проблемою викладання іноземної мови є усна мова. Для вирішення цих проблем доцільно створювати на уроках англійської мови умови, максимально наближені до реального навчання. Саме навчальні ігри допомагають залучити учнів до усної комунікації й активізувати пізнавальну діяльність школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль ігрової діяльності в навчанні іноземної мови

висвітлювали у своїх працях такі відомі методисти, як Є.І. Пассов, І.М. Верещагіна, Д.Б. Ельконін, М.М. Скаткін, Є.І. Негневицька тощо.

Мета статті – дослідження впливу дидактичної гри на процес навчання молодших школярів у початковій школі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідно розглянути більш детально застосування дидактичних ігор на уроках англійської мови в початкових класах. Саме завдяки грі закладаються основи знань, умінь і практичних навичок англійської мови.

Викладення основного матеріалу. Гра – це природне середовище спілкування дітей. Навколо ігрової діяльності природним шляхом набувається дитячий комунікативний досвід. Враховуючи важливість дотримання комунікативних принципів на уроці, необхідність забезпечення комунікативної спрямованості усіх складників іншомовного навчального процесу, а також пам'ятаючи про яскраво виражену ігрову мотивацію у дітей-першокласників, можна стверджувати, що використання ігрових прийомів під час вивчення англійської мови є найбільш вдалим підходом для початку формування первинних навичок іншомовної комунікації [9, с. 344–346].

Суттєву роль у процесі навчання іноземної мови у початковій школі відіграють дидактичні ігри – різновид пізнавальних ігор, що мають специфічну методичну мету і використовуються у навчальному процесі під безпосереднім керівництвом педагога на різних етапах уроку. Для вчителя будь-яка навчальна гра – це насамперед вправа [1, с. 312].

Гра відіграє величезну роль на уроці. У дидактичних іграх дитина спостерігає, порівнює, зіставляє, класифікує предмети за тими чи іншими ознаками, робить узагальнення.

Ігри розширюють ерудицію, вчать працювати зі словником, дають можливість тренувати пам'ять, заглиблюватися в тонкощі мови, але при цьому не втрачають своєї розважальної мети [7].

Ігрова діяльність впливає на розвиток уваги, пам'яті, мислення, уяви, всіх пізнавальних процесів. Гра – це не просто колективна розвага, це основний спосіб досягнення цілей навчання, тому необхідно точно знати, які саме навички і вміння потрібно розвинути, що дитина не вміє і чого має навчитися в ході гри; гра повинна поставити дитину перед необхідністю розумового зусилля [4].

Найважливішою умовою ефективності навчальних ігор є врахування вікових психолого-педагогічних особливостей дітей. У житті кожної дитини школа є новим етапом, коли вона здобуває нові знання, коли змінюється її кругозір, інтереси, цінності, коли вона отримує новий статус у суспільстві. Домінуючою стає навчальна діяльність. На цьому етапі у дітей завершується перехід від нао-

чно-образного до словесно-логічного мислення, яскраво вираженим є конкретно-образне мислення. В процесі навчання відбувається формування наукових понять, що веде до розвитку понятійного, або теоретичного, мислення. Це свідчить про розвиток довільної пам'яті поряд із довільною увагою [2, с. 28].

Обираючи і включаючи ігри в іншомовну навчальну діяльність, учитель повинен пам'ятати про таке:

- методика проведення уроків повинна враховувати вікові та індивідуальні особливості структури лінгвістичних здібностей дітей і бути спрямована на їхній розвиток;

- навчання молодших школярів іноземної мови повинно мати комунікативний характер, коли дитина оволодіває мовою як засобом спілкування, тобто засвоює не окремі слова та мовленнєві зразки, а також навчається конструювати висловлювання за відомими їй моделями та відповідно до комунікативних потреб, які у неї виникають;

- спілкування іноземною мовою повинно бути мотивованим та цілеспрямованим;

- необхідно створити в дитині позитивну психологічну установку на іншомовне мовлення. Способом такої позитивної мотивації є гра;

- урок іноземної мови повинен бути усвідомленим учителем як частина загального розвитку особистості дитини, пов'язаного з його сенсорним, фізичним та інтелектуальним вихованням.

Ігри на уроках не повинні бути епізодичними чи ізольованими. Необхідна наскрізна комунікативно-ігрова методика, яка об'єднує та інтегрує в себе інші види діяльності в процесі навчання іноземної мови [1, с. 313].

Головна ціль навчання іноземної мови полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, основа якої – комунікативні уміння, сформовані на базі мовних знань і навичок. Вивчення мовного матеріалу здійснюється за допомогою різноманітних вправ. Іграм також слід приділяти увагу на уроках англійської мови. Проте, організовуючи навчальні ігри, важливо усвідомлювати, що під час гри учні повинні стати партнерами й тісно взаємодіяти. Навчальна гра має навчати «живому» спілкуванню під час усіляких імпровізованих ситуацій.

Дидактична гра активізує прагнення дітей до контакту один з одним і вчителем, створює умови рівності в мовному партнерстві, руйнує традиційний бар'єр між учителем і учнем, дає можливість боязким, невпевненим у собі учням говорити і тим самим долати бар'єр невпевненості. У звичайній дискусії учні-лідери зазвичай захоплюють ініціативу, а боязкі вважають за краще відмовчуватися. У грі кожний одержує роль і повинен бути активним партнером у мовному спілкуванні. В іграх молодші школярі опановують такі елементи спіл-

кування, як уміння почати бесіду, підтримати її, перервати співбесідника, у потрібний момент погодитися з його думкою або спростувати її, уміння цілеспрямовано слухати співрозмовника, ставити уточнюючі запитання тощо. Практично весь час у навчальній грі відведений на мовну практику, при цьому не тільки той, хто говорить, але й той, хто слухає, максимально активний, оскільки він повинен зрозуміти й запам'ятати репліку партнера, співвіднести її із ситуацією, визначити, наскільки вона релевантна ситуації й спілкуванню, і правильно відреагувати [3, с. 227].

Для результативності проведених ігор (перед їх застосуванням) було проведено анонімне анкетування, яке складалося з певних тестів. В результаті проведеної роботи було з'ясовано, що клас дружний, згуртований, в колективі відсутній яскраво виражений лідер, діти доброзичливі, вміють розподіляти обов'язки та працювати в команді, більшість учнів має достатній рівень знань з англійської мови згідно з чинною програмою.

На уроках було використано різноманітні ігри. Кожна з них була успішною й результативною. Діти інколи так захоплювалися грою, що навіть не помічали складності завдань та освітні цілі, які сприяли вивченню нової лексики, граматичних структур, розвиткові монологічного й діалогічного мовлення.

У процесі проходження практики було підібрано ігри для вивчення Past Simple Tense, адже у деяких дітей виникають труднощі з цим часом, у решти відсутня мотивація. Проте, використовуючи навчальні ігри, вчитель може зацікавити учнів й урізноманітнити освітній процес.

Наприклад, гра «Збери кошик». Цю гру доцільно використовувати після вивчення правила про вимову закінчення -ed в правильних дієсловах залежно від звуку, на який закінчується дієслово. Гра сприяє формуванню навички фонематичного слуху, вмінню працювати в команді, розвиває увагу, мислення дітей. Мета цієї гри полягає у тому, щоб перевірити, як учні можуть розрізнати звучання закінчення -ed в правильних дієсловах.

Використані слова для гри: looked, painted, needed, finished, talked, cried, wanted, learned, skated, played, walked, studied.

Гра «Знайди пару». Її слід використовувати для вивчення неправильних дієслів. Гра допоможе дитині розвинути пам'ять, увагу й закріпити знання неправильних дієслів англійською мовою.

Використані слова для гри: swim – swam, fly – flew, write – wrote, sing – sang, draw – drew, read – read, ride – rode, go – went.

Дуже гарний результат дає використання на уроках англійської мови лексичних ігор. Мета їх полягає в повторенні лексики з будь-якої теми, удосконалення орфографічних навичок. Ці ігри слідом за граматичними продовжують будувати фундамент мови, тому що оволодіння лексичним і

граматичним матеріалом створює можливість для переходу до активної мови учнів. Такі ігри переслідують такі цілі:

- познайомити учнів із новою лексикою та зі сполучуваністю слів;
- тренувати учнів у вживанні лексики в ситуаціях, наближених до природної обстановки;
- активізувати мовленнєво-мисленнєву діяльність учнів;
- розвивати мовну реакцію учнів.

Ігри доцільно проводити не тільки після повного засвоєння молодшими школярами навчального матеріалу теми, але й на певних етапах його вивчення. Під час пояснення нового матеріалу гра може допомогти вчителю розв'язати два важливі взаємозалежні завдання – зацікавити учнів новою темою і зробити зміст теми зрозумілим. Наприклад, демонстрація вчителем тематичних малюнків, предметів, іграшок може слугувати для семантизації нової лексики. На уроці англійської мови в початковій школі можна використати гру в асоціації. Учитель пропонує вивчити якесь слово і просить назвати учнів із чим воно в них асоціюється (для прикладу: dog – собака – ДОГ (порода собак), ball – м'яч – футБОЛ, волейБОЛ, баскетБОЛ, mirror – дзеркало – ПРИМІР'яти).

Приклади лексичних ігор:

1. Гра «Клубок»

Мета: активізація лексики з певної теми, розвиток слухової пам'яті.

Хід гри: учні сідають колом. Учитель починає розмову з будь-якої теми, наприклад, «Покупки»: Yesterday I went to the baker's and bought some bread. Учень, який сидить зліва, повторює це речення і додає: Then I went to the butcher's and bought some meat. Третій учень повторює ці два речення і додає своє. Хто не зможе відтворити попередніх речень або додати своє, вибуває з гри.

Таку гру можна проводити з будь-якої теми на різних етапах навчання.

За допомогою ігрового методу дуже легко контролювати якість знань учнів з певної теми, щоб можна було в подальшому виправити недоліки й своєчасно запобігти їх виникненню. Тому було використано анкетування після застосування навчальних ігор на уроці, яке складалося з певних питань (Наприклад: Чи сподобалася вам запропонована гра? Чому? Що нового ви дізналися / навчилися? Що вам не сподобалося? Чому? тощо).

Результативність використання навчальних ігор на уроках англійської мови очевидна. Вони сприяють розвитку таких якостей, як творчість, ініціативність, відповідальність, вміння працювати в команді й самостійно тощо.

Можна дійти висновку, що ігри були проведені не марно. Вони допомогли дітям вивчити новий матеріал та закріпити те, що вони розглядали на попередніх уроках англійської мови.

Висновки. Навчальна гра належить до групи активних способів навчання практичному володінню іноземної мови. Вона мотивує мовну діяльність, оскільки учні виявляються в ситуації, коли актуалізується потреба щось сказати, спитати, з'ясувати, довести, чимось поділитися зі співрозмовником. Школярі наглядно впевнюються в тому, що мову можна використовувати як спосіб спілкування.

Гра активізує прагнення дітей до контакту один з одним, створює умови рівності в мовному партнерстві, руйнує традиційний бар'єр між вчителем та учнем [5; 6].

Дидактичні ігри не замінюють жодних інших видів діяльності на уроці іноземної мови, а лише вдало удосконалюють їх. Вони є універсальним інструментом вчителя, адже можуть використовуватися вчителем на будь-якому етапі вивчення іноземної мови та під час будь-якого уроку англійської мови.

Після проведення дослідження в школі можна стверджувати, що урок, проведений без ігор, діти сприймають в'яло та не дуже активно працюють на занятті. Однак, коли на уроці є гра, діти з великим задоволенням беруть участь у ній, показують один одному свої можливості та знання, тому що для них це лише гра і вони не помічають, що у цей час навчаються. Тому навчальні ігри мають дуже велике значення для вивчення будь-якого предмета, особливо іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. *Методика навчання іноземних мов і культур : теорія та практика.* Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Дзюбенко Л. *Ігри на уроках англійської мови. Рідна школа.* 2010. № 1–2. С. 67.
3. Зосюк К.В. *Дидактична гра на уроках англійської мови як засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів. Таврійський вісник освіти.* 2013. № 4 (44). С. 241.
4. Камінська Н.Ю. *Ігрові моменти на уроках англійської мови Тернопіль : Підручники і посібники.* 2008. 80 с.
5. Карп'юк О.Д. *Особливості комунікативно орієнтованого навчання англійської мови у початковій школі за серією навчально-методичних комплектів для 2–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів.* Київ. Навчальна книга. 2004. 120 с.
6. Колектив авторів. *Проблеми та перспективи розвитку освіти.* Харків : Молодий вчений. 2018. 108 с.
7. Пилипенко О.О. *Гра як метод навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи: веб-сайт.* URL: <https://vseosvita.ua/library/gra-akmetod-navcanna-insomovnogo-spilkuvanna-ucniv-pocatkovoi-skoli-58510.html>.
8. Сухомлинський В.О. *Серце віддаю дітям.* Київ : Вибрані твори, 1977. 670 с.
9. Толмачова І.М., Олійник К.О. *Змістова характеристика дидактичної гри як методу навчання. Молодий вчений.* 2016. № 2 (29). С. 406.